

Ivo Stropnik

KC IN Domoznanski oddelek Knjižnice Velenje

KULT IN URE KULTURE

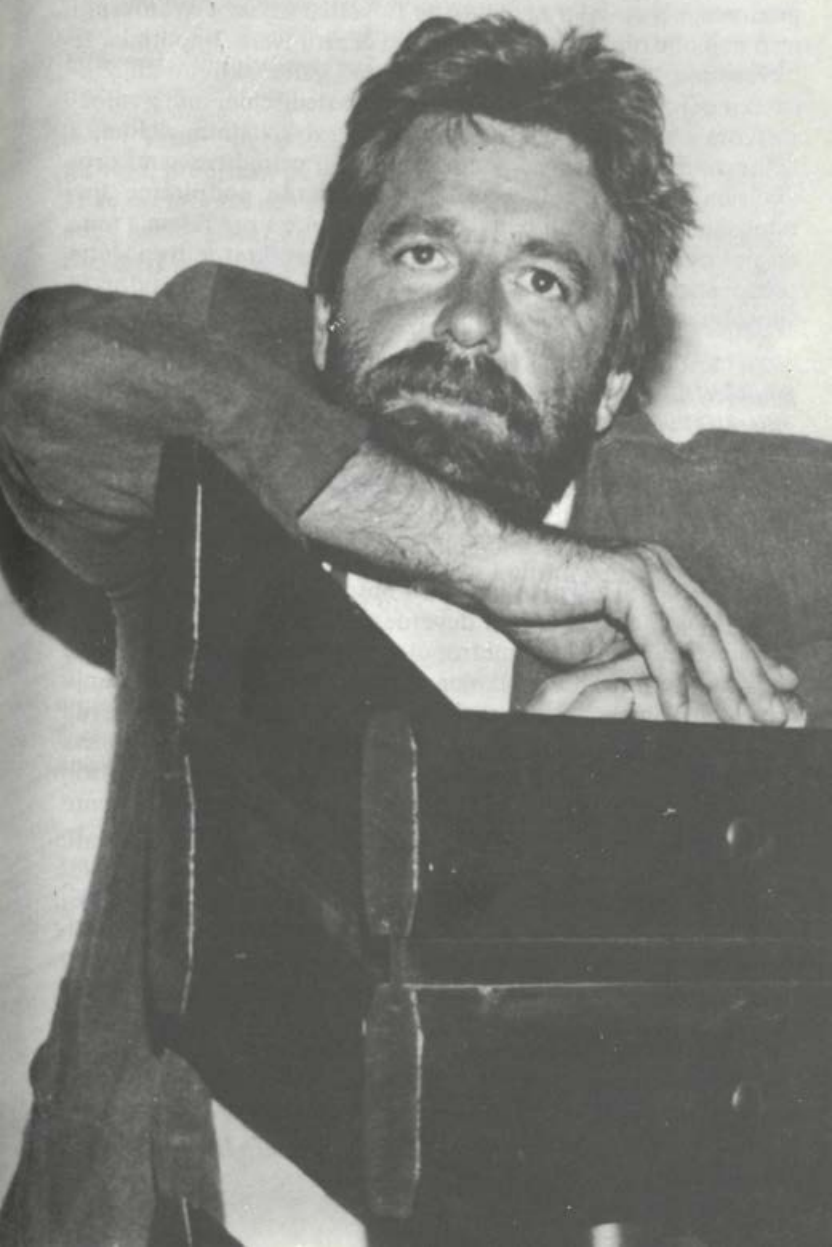
Pogovor z Vladom Vrbičem,

ravnateljem Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje

Stropnik: Velenje je mlado mesto, njegova dolina pa je za najmanj 200 umetnikov starejša. Ta stavek se mi je zapisal pred leti pri neki osebni presoji šaleškega kulturnega prostora. Namreč, naše mesto vleče večinski kulturni zaklad iz preteklosti sosednjega mesta, iz Šoštanja in vaške okolice obeh mest, v samoraslem svetu pa ne gre prezreti kulturnega obraza Šmartnega ob Paki. Povsod tod je posejana naša bogata kulturna dediščina, ki naj bi jo po nekem nepisanem pravilu -, v zaljubljenem razmerju preteklost - sodobnost -, vzdrževal tudi velenjski Kulturni center Ivana Napotnika. Je to poslanstvo samoumevno?

Vrbič: Stara resnica je, da brez preteklosti ni niti sedanjosti niti prihodnosti. Ohranjanje kulturne dediščine naj bi potemtakem bilo samoumevno poslanstvo. Opravljanje tega poslanstva pa je odvisno od zavedanja ljudi o pomembnosti preteklosti, od števila in usposobljenosti kadrov, od sredstev itd. V zadnjih letih je bila družbena klima za raziskovanje in prikazovanje preteklosti še posebej ugodna, saj je Slovenija iskala svojo pot v samostojnost, pri čemer je morala vztrajno dokazovati tudi dolgoletni obstoj svoje bogate kulture kot bistvene prvine državotvornosti. Pri tem obstaja nevarnost nekritičnega povzdigovanja vsakršne preteklosti, ki bi služila dnevni politiki. V podobnem položaju dokazovanja, kot je bila Slovenija proti Evropi, je Velenje v slovenskem prostoru - kajti ekonomsko močan center ima kljub večinskemu mlademu in šele pred desetletji močnejše naseljenemu prebivalstvu izjemno bogato preteklo in polpreteklo zgodovino, kar mu med drugim tudi mora dati enakovredno mesto v slovenskem prostoru.

Stropnik: Ali je Center filter, cedilo, rešeto, iskra in kreator-ska hiša domačih umetniških danosti oz. sodobnih izrazov v šaleškem prostoru ali je predvsem organizator in usklajevalec ponujene in razpoložljive slovenske kulture?



Vrbič: Kulturni center je vse to in še več. V enem trenutku prevlada eno, v naslednjem drugo poslanstvo. Vsekakor pa je Kulturni center Ivana Napotnika fenomen v slovenskem prostoru, saj se tako raznovrstne in velike združbe v Sloveniji niso najbolje obnesle. Pri Kulturnem centru Ivana Napotnika se ukvarjamo z muzejsko, prireditveno, galerijsko in knjižničarsko dejavnostjo, z varstvom kulturne dediščine, tudi z založništvom občasno ... Ukvarjamo se z raziskovalnim delom, z izobraževanjem, posredujemo prireditve, prireditve sami produciramo; včasih bolj, včasih manj izdatno podpiramo ljubiteljsko dejavnost ali pa posamezne talente - predvsem s tem, da jim nudimo pogoje, poiščemo stike. Dostikrat je to početje precej spontano, a včasih tudi načrtno - spet odvisno od naše sposobnosti in materialnih možnosti.

Stropnik: Sta po Vaši presoji domači umetniški genius in fenomen tukaj avtohtono sploh prisotna? Če ja, v kolikšni meri in umetniški vrednosti; morda poimensko, in seveda ob tem nujno vprašanje: Kolikšni so možgani in srca velenjske politične oz. družbene oblasti s ponujenimi možnostmi, da individualni ali kolektivni umetniški profesionalizem tukaj lahko preživi, če seveda sploh živi, če se sploh od tod napaja?

Vrbič: Šaleška dolina je žal obsojena na prekletstvo provincialnosti; enkrat zaradi devetdesetih kilometrov smrtonosnega asfalta med njo in metropolo, drugič zaradi informacijske blokade, pa zaradi odmaknjenosti državnih centrov odločanja ter nenazadnje zaradi kompleksov Velenjčanov. Vse to morda daje vtis, da je Šaleška dolina zgolj velika, onesnažena tovarna z močnimi, pridnimi, a intelektualno zaostalimi prebivalci. Bolj kot poznamo to dolino, več imamo dokazov, ki govorijo ravno o nasprotnem: načrtovani šaleški biografski leksikon bo to najbolje prikazal. A želja po uveljavitvi in preživetju je večino izjemnih Šalečanov pač pognala po svetu. - Dolina z leti pridobiva mnoge pomembne funkcije, izboljšuje se standard, povečuje se število prebivalcev ... In ko bo Ljubljana fizično bliže, se bodo najverjetneje tudi pogoji za preživetje umetnikov v Velenju izboljšali. Pogosteje bodo ostajali v Velenju in mu vsaj deloma vračali vložene dobrine. O načrtni skrbi za ustvarjanje pogojev za preživetje in ustvarjanje umetnikov res ne moremo govoriti, a posamično reševanje problemov je dovolj uspešno. Jasno, v dobršni meri je to odvisno od ljudi, ki zasedajo ustrezne položaje ...

Stropnik: Kako gledate na še zmeraj množično in raznoliko dejavnost Zveze kulturnih organizacij Velenje? Ali ima Zveza možnost za preživetje tudi v bodoče oz. ali Kulturni center nadgrajuje rast njenih prodornejših posameznikov ali jih z minimalnimi sredstvi za krožkarsko-društveno preživetje zgolj pomiluje, ker je kulturniško ljubiteljstvo pač veliko cenejše kot profesionalna kultura?

Vrbič: Ali bo Zveza kulturnih organizacij preživela, tega ne vem, prepričan pa sem, da bo preživela ljubiteljska kultura, ki se bo morala nekako povezovati. Ljubiteljske dejavnosti so eden izmed pokazateljev kulturne ravni nekega okolja, njihova razvitost pa pomeni tudi večjo verjetnost, da se bodo pojavili posamezniki, ki močno izstopajo po svoji kvaliteti. Tem ljudem je potrebno nuditi čimboljše pogoje dela in izobraževanja. V zadnjih letih načrtne štipendijske politike ni več; tovrstni interes je pokojna Kulturna skupnost zaznala mnogo bolje od sedanjega državnega aparata. Menim, da ima Kulturni center do Zveze kulturnih organizacij Velenje dovolj korekten odnos. Dogovorjeni smo za pogoje dela skupin v Domu kulture, skupinam navadno ne zaračunavamo najemnine; kadar se zavzemamo za nastop določene skupine, se dogovorimo tudi o honorarju. Trditev, da je ljubiteljska kultura veliko cenejša od profesionalne, morda celo drži, a le do trenutka, ko se pojavi vprašanje kakovosti.

Stropnik: Nenazadnje, na obeh bregovih Pake stojita vsaksebi osrednja kulturna hrama: Kulturni center Ivana Napotnika in Glasbena šola Frana Koruna - Koželjskega. V kolikšni meri sta povezana danes?

Vrbič: O kakšni posebni povezanosti našega centra in Glasbene šole ne moremo govoriti, saj sta poslanstvu obeh ustanov precej različni. Stična točka je le predstavitev glasbenega ustvarjanja. Glasbena šola je v osnovi izobraževalna ustanova, ki pa nujno tudi išče, vzgaja in producira glasbene talente oziroma umetnike. Če bi Glasbena šola imela nezadostne pogoje za delo in njegovo prikazovanje, bi bilo sodelovanje najverjetneje večje. Tako pa je sodelovanje omejeno na nastope posameznikov oziroma skupin na naših kulturnih večerih, otvoritvah razstav, na proslavah ipd. Sicer pa obe ustanovi prirejata tudi koncerte, a naš center v manjšem številu in za širše občinstvo.

Stropnik: *Glasbena šola zaposluje profesionalne umetnike in strokovnjake, je pedagoška in prireditvena institucija; Kulturni center pa umetnikov takorekoč ne zaposluje, niti nima zaposlenih strokovnjakov za številna področja umetniškega izražanja. Kako potemtakem rešujete vprašanja npr. na področjih založništva, gledališča, plesne kulture, besedne umetnosti, jezikovne kulture, umetniške fotografije, arheologije itd., nastopil pa je tudi čas za osvajanje znanj računalništva, informatike, komunikologije ipd.?*

Vrbič: Čas in razvoj narekujeta tudi drugačen oziroma bolj poglobljen pristop k delu na marsikaterem področju. V Centru počasi izpopolnjujemo kadrovsko zasedbo na določenih mestih, čeravno smo še daleč od idealnega. Vsekakor pa nismo zadolženi za gledališko, plesno in likovno dejavnost. Tudi založništvo se ni s tem namenom zapisalo v naš statut. Dolžni torej nismo, smo pa veseli, da lahko kje poprimemo, pa če je to naša dolžnost ali ne. Če ne zmoremo sami, pač poiščemo zunanje sodelavce. Brez pretiravanja lahko rečem, da pri nas v nobeni organizacijski enoti ne zmanjka idej in ambicij. Nekatere stvari pa morajo zoreti. Skoraj nič se ne zgodi čez noč.

Stropnik: *Naj z obstoječimi dejstvi podkrepim zadnje vprašanje. - Problematika založniške dejavnosti v občini Velenje je črna lisa in stara rana. S tukajšnjim porastom družboslovno-humanističnega kadra pa je potreba po vzpostavitvi založniške dejavnosti iz leta v leto večja ...*

Vrbič: Pri Kulturnem centru smo se problema založništva oziroma izdajanja publikacij o zgodovini, umetnosti, védenju o Dolini idr. pričeli zavedati pred približno petimi leti. V ta namen izhaja zbirka Šaleški razgledi, od tod monografije, ki smo jih doslej izdali ali pa pomagali pri njihovi izdaji, v posluh temu nenazadnje sodelujemo z literati, likovniki itd. Zdi se, da smo storili več, kot bi bili kot navaden proračunski porabnik dolžni. Za kaj več pa so potrebni profesionalni kadri in sredstva. In če nam sedaj uspe, da v okviru Domoznanskega oddelka v Knjižnici nekako pridemo do minimalne kadrovske zasedbe, potem verjamem, da tudi za sredstva ne bo poseben problem. Po nekajletnih izkušnjah kar dobro vemo, kaj bi bilo potrebno v Dolini na področju založništva storiti. V programu dela za leto 1995 bomo koncept šaleškega založništva tudi predstavili. Od države pa bo odvisno, kako ga bomo začeli uresničevati.

Stropnik: Leta 1959 zgrajeni velenjski Dom kulture bi lahko vsaj z izboljšanimi delovnimi pogoji pripomogel k ustanovitvi profesionalne gledališke hiše v Velenju. Takratna gledališka ustvarjalnost DPD Svoboda Velenje je že imela bogato in ustaljeno tradicijo. V čustveni navezi z bližnjim celjskim poklicnim gledališčem bi bilo treba takrat v zakoreninjeni socialistični kulturniški miselnosti narediti samo globlji korak. Vendar so se vsa večletna prizadevanja gledaliških navdušencev v smislu poklicnega delovanja zapovrstjo izjalovila. Je danes dokončno prevladalo mnenje, da bomo gledališko kulturo reševali abonmajsko z gostujočimi predstavami profesionalnih slovenskih gledališč, domače izzive pa prepustili amaterskim gledališčnikom? Ali bi poleg kakovostnega in ustaljenega abonmajskega nakupa gledališke besede vendarle kazalo bolj sistematično podpreti tudi domačo ljubiteljsko gledališko dejavnost?

Vrbič: Glede na gosto posejanost profesionalnih gledališč po Sloveniji in glede na kadrovske možnosti v Velenju menim, da ne bi bilo premišljeno ponovno poskušati z idejo o profesionalnem gledališču. Če bi nam celo uspelo zbrati denar (rečeno na pamet, gre za okoli dva milijona DEM na leto), bi morali praktično vse igralce za nekaj let pripeljati od drugod ter jim nuditi pogoje za bivanje in delo. Seveda je bistveno ceneje v Velenje pripeljati šest različnih gledaliških predstav, poleg tega pa to predstavlja možnost širšega izbora gledaliških predstav in zasedb. Po mojem mnenju bi vendarle morali na gledališkem področju intenzivneje delati; tudi s profesionalnimi ali polprofesionalnimi mentorji. Velenje ima namreč tisoče učencev in dijakov, ki lahko, preden jih vsrka metropola, storijo izjemno veliko. Najti moramo področje, ki ga bomo Velenjčani pripeljali v "špico" v državi. Ambicije obstajajo npr. na osnovni šoli v Šaleku, morda tudi na Centru srednjih šol ... Morda bomo po trdem delu čez nekaj let le lahko obudili idejo o profesionalnem gledališču ...

Stropnik: Plesna umetnost ima tukaj bogato tradicijo (ljudski, izrazni in drugi sodobni plesi). V kolikšni meri lahko Kulturni center pripomore k preživetju tukaj živečih plesnih umetnikov in koreografov oz. k njihovemu prodoru v širši slovenski prostor?

Vrbič: V Velenju resnično obstaja kar nekaj skupin sodobnega plesa, in to je vsekakor področje, kjer lahko mnogo

naredimo. Imamo široko zaledje talentov in tudi izšolane plesalce. Kulturni center sicer nima denarja, lahko pa nudi pogoje za njihovo delo; poznamo morebitne sponzorje in resnično bi lahko ples prodajali izven občine. Vsekakor smo o tem že razmišljali in plod tega je oblikovanje posebne plesne skupine, ki jo vodi Nina Mavec. To bo v bistvu skupina Kulturnega centra. Skupini bomo nudili ustrezne pogoje dela, ji iskali pokrovitelje in pomagali pri promociji. V tej plesni skupini je kar nekaj nadarjenih plesalk in plesalcev, ki bodo lahko skupaj delovali še veliko let. To pa je tudi zagotovilo za napredek in uveljavitev v slovenskem prostoru. Samo želimo si lahko, da bi sodelovanje obrodilo sadove. A četudi jih ne bo, bomo imeli mirno vest. Vsaj poskusili smo, čeprav tudi to ni ravno naša zapisana dolžnost.

Stropnik: *Besedna umetnost je bila v tem prostoru zmeraj prisotna; v naši matični kulturni preteklosti celo najimpozantnejše področje umetniškega udejstvovanja z od tod izhajajočimi ali tu živečimi pisateljskimi ter strokovno publicističnimi imeni: Andrej Urek, Peter Musi, Josip Vošnjak, Gustav Šilih, Karel Oštir, Davorin Ravljen, Kajuh, Janez Žmavc, Oskar Hudales, Aladin Lanc, Jernej Roj in številni drugi. Za življenje, ohranjanje in sodobno interpretacijo njihovih književnih opusov doslej nismo porabili veliko denarja, za večino doslej niti tolarja. Pravzaprav je bila povojna ideologija časa naklonjena samo Kajuhu. Vsi ostali omenjeni, ki so si že v svojem času bili prisiljeni izbirati druge lokacije bivanja in ustvarjanja, ostajajo na robu ožje in širše družbene pozabe tudi danes, kljub temu da so posredno tudi za naš prostor ustvarili dela velike umetniške vrednosti, tako npr. Vošnjak z obsežnim dramskim in proznim opusom, s Spomini itd.; Šilih z Belim dvorom in Jezerom; Ravljen z Ugaslim ognjenikom; Roj z antološkim sonetizmom, itd. Nič bolje se v preteklosti ni godilo strokovnim piscem. Bo obveljala rečenica "Zgodovina se ponavlja" tudi danes in jutri? Gre za založniško vrzel, pomanjkanje resnejšega publicističnega medija, tovrstno zamudništvo in duhovno blokado vse grehe pripisati lokalni oblasti? Ali po Vaši presoji prevladuje ocena, da je tukaj ustvarjena in ustvarjajoča besedna umetnost po količini in dejanski umetniški vrednosti neznamenit pojav oz. področje, ki bi ga morala izborna in s subvencijami pokrivati Ljubljana oz. državne založbe in Ministrstvo za kulturo RS? Za ilustracijo se mi zdi ob tem nujno vprašanje o avtorskih honorarjih za umetniške in strokovne prispevke: Koliko*

je po Vaši presoji vredna in koliko je npr. na primeru Šaleških razgledov s honorarjem dejansko izplačana avtorska pola strokovnega besedila; kolikšen honorar bi npr. izplačali pesniku za pesniško zbirko ali koreografu in plesalcu izraznega plesa za izveden polumni nastop? In koliko je v tem razmerju vreden en umetniški fotografski posnetek, namenjen za naslovnico te iste knjige ali plakat za plesni nastop? Je s tem v zvezi vrednotenjsko razmerje 1 : 1 za knjižno oblikovanje (brez materialnih stroškov) in tekstovno vsebino za Vas sprejemljivo?

Vrbič: Tukaj se morava seveda vrniti k iskanju korenin ljudi na tem področju. Na splošno Slovenci zadnja leta radi segamo v preteklost in v njej iščemo ljudi, ki so sooblikovali našo kulturo. Nikakor ne gre za to, da je bila povojna, socialistična oblast naklonjena samo Kajuhu. Gre predvsem zato, da se ja ta dolina same sebe pričenjala zavedati razmeroma pozno in je tudi ustanove, ki naj bi se ukvarjale z njeno (takšno ali drugačno) preteklostjo, začenjale ustanavljati pravzaprav šele v drugi polovici šestdesetih let. Ali naj bo to čudno glede na to, da je več kot polovica Šalečanov iz Zasavja, Prekmurja, Kozjanskega? Našteta imena pisateljev so posamezniki, ki so se z Dolino ukvarjali, poznali že dosti pred vami, a vsega se ne da postoriti naenkrat. Prepričan pa sem, da smo z dejanji v zadnjih letih dokazali, da smo na dobri poti in da bo sčasoma naša dolina "obdelana", kot se spodobi. - Denar je vedno pomembnejši spremljevalec založništva, zastonj skoraj nihče ne naredi nič. Ko izdajamo knjige, se držimo pravil, ki smo si jih določili znotraj Centra, tj. veljavnih cenikov in sredstev, ki jih imamo na voljo. Žal pa je pri tem potrebno sklepati kompromise, najpogosteje pač na račun avtorjev. Ali je več vreden verz, stran romana ali pa oblikovanje knjige, to je stvar osebne presoje, če s ceniki nismo zadovoljni ...

Stropnik: *Bralna kultura v občini Velenje je menda po statistiki (na število prebivalcev) na zavidljivi ravni v slovenskem merilu. Čemu potemtakem pripisujete dejstvo, da je jezikovna, zlasti pa pisna kultura v tem prostoru na strahovito nizki ravni? Menite, da so lokalni časopis in radio Naš čas, lokalna televizija, zlasti pa publikacije in knjižne izdaje Kulturnega centra (katalogi k razstavam, programi prireditev, zbirka Šaleški razgledi, monografska zbirka Umetniki Velenja; tudi plakati in javna izvesja) jezikovno neoporečni oz. vsaj s prizadevanji približani normi slovenskega jezika? Lahko kot ravnatelj Kulturnega centra k jezi-*

kovni kulturi v bodoče (poleg našega preljubega šolstva) doprinesete kaj več?

Vrbič: Kot ravnatelj Kulturnega centra predvsem zahtevam, da vsako našo tiskano publikacijo pred izidom pregleda tudi lektor. Seveda se je že zgodilo, da lektor svojega dela ni opravil in je prišlo v Centru do hude krvi. Zgodi pa se, da tudi lektor spregleda kakšno napako, da se vmeša še tiskarski škrat ipd. Delavci v kulturi se moramo zavedati, da nismo slavisti, da pa morajo biti naša besedila, zaradi zgleda, pravilna. Zato nam ne sme biti odveč dajati besedil v pregled strokovnjakom. Saj tudi tramvajev ne vozimo sami, pa se tega prav nič ne sramujemo.

Stropnik: Na področju Šaleške doline - doline gradov, cerkva in jezer - je bilo doslej že kar nekaj večjih arheoloških odkritij: davninska naselitev teh krajev, ostanki prazgodovinskega človeka in prazgodovinskih predmetov, ilirska kultura, dokaz rimske dobe v teh krajih itd. S kom sodelujete pri tovrstnih raziskavah, sanacijskih in restavratorskih delih, saj menda z lastnim kadrom teh področij nimate pokritih? Zaslediti je bilo tudi sodelovanje Kulturnega centra pri geoloških raziskavah (vodnjaki, kraški pojavi), vsekakor pa veliko prizadevnost pri obnovitvenih delih naše arhitekturne dediščine (grajske, stavbarske, kmečke itd.). Je ta dejavnost primarna ali sekundarna? Kaj je novega na tem področju? Kdo ima pri ohanjanju arhitekturne kulturne dediščine posluh in kdo ga nima?

Vrbič: Ta dolina še čaka temeljitih arheoloških raziskovanj, predvsem je veliko ugibanj o pomembnosti šaleških krajev v rimski dobi. Pri tovrstnih raziskovanjih naj bi sodelovali z Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine v Celju. Žal pa je arheologov v Sloveniji premalo, da bi lahko v kratkem računali na pomoč pri izkopavanjih v Šaleški dolini. Tako nam preostane samo to, da vzgojimo lastne kadre, ki bodo raziskovanja izvajali v prihodnosti. Tako kot je, recimo, skrit dolga leta počival dr. Karel Vestovšek, še sedaj počivajo ostanki rimske kulture in čakajo, da bo Dolina imela svoje kadre ... - Za varovanje naravne in kulturne dediščine je v prvi vrsti odgovorna država. Kulturni center naj bi pri tem sicer po strokovni plati sodeloval, a se je bil vse do lanskega leta prisiljen sam ukvarjati z večino operativnih del (sicer še tista minimalna sredstva ne bi bila izkoriščena). O pretiranem

posluhu velenjske oblasti do varstva kulturne dediščine seveda ne moremo govoriti, saj na primer nerazvita občina Šmarje pri Jelšah daje v te namene trikrat več sredstev.

Stropnik: Enote Kulturnega centra v zadnjem času vse pogostejše opremljate z računalniki. Pomeni to konkretno novo vzpostavitev informacijskega sistema v šaleškem prostoru ali zgolj olajš(ev)anje dela z uporabo osebnih računalnikov namesto pisalnih strojev? Je računalniško znanje delavcev Kulturnega centra zadovoljivo oz. kolikšno pozornost namenjate tovrstnemu izobraževanju? Ali trenutna računalniška oprema in znanje zadoščata vsaj za namizno založništvo, knjižno oblikovanje ipd.? Ali lahko v bodoče pričakujemo računalniško obdelavo zbirnih (domoznanskih) podatkov za internost in javnost oz. vzpostavitev neke vrste informacijsko-čitalniškega centra?

Vrbič: Kulturni center se je z računalniki opremil že pred leti, saj smo med prvimi spoznali, da bo lahko z njihovo uporabo naše delo hitrejše in kakovostnejše. Šele ko smo prešli na računalniško izposojno v knjižnici, smo pravzaprav dobili pravi vpogled in nadzor nad skoraj sto tisoč knjižnimi enotami. V Kulturnem centru ima osebni računalnik praktično vsak strokovni delavec, kar je danes za nas nujna. Ni pa še dolgo tega, ko so se posamezniki čudili, kako je to mogoče, da lahko imajo v Kulturnem centru več računalnikov kot na Rudniku. Računalnik človeka in njegove pameti sicer ne more nadomestiti, lahko pa mu delo zelo olajša. Morda je za nekatere delavce računalnik spočetka res bil zgolj pisalni stroj, vendar se kar hitro razvijajo posebni programi tudi za specifična področja v kulturi, tako da so osebni računalniki vedno bolj izkoriščeni. - Po nekaj letih uporabe je bilo letos nujno zamenjati celotni računalniški sistem v naši knjižnici; zaradi dotrajanosti računalnikov in zaradi ambicij po vzpostavitvi informacijskega knjižničnega sistema, ki sodi v takšno knjižnico, kot je velenjska. To pomeni trenutno in stalno komunikacijo v lokalnem, državnem in svetovnem prostoru informacij. Veliko večino nove opreme je tokrat le prispevala država. - Nova oprema seveda omogoča razvoj namiznega založništva, brez dvoma pa je tudi dovolj dobra osnova za računalniško obdelavo domoznanske literature; tu je le potrebno imeti ustrezne kadre in izbrati ustrezne programe, ki jih v Sloveniji kar nekaj že obstaja.

Stropnik: Najin pogovor naj bi naredil tudi kratek pregled opravljenega dela v letu 1994; večjih kulturnih akcij, novih pridobitev in uspelih dogovorov ter obljub za dobrobit velenjske kulture. Pred slabim letom dni ste izjavili: "Kulture v Dolini skozi stoletja ni uničila nobena država, nobena oblast. Še najbližje takšnemu uspehu je morda sedanja, ki se krčevito trudi krepiti militantno raven svojih podanikov namesto kulturne." Kako je s tem danes? Kako kaže nova zakonodaja organiziranosti kulturnih ustanov in kaj v tem kontekstu spremeni lokalna samouprava?

Vrbič: Zakona o kulturi še vedno ni, tako se vprašanja okoli nove organiziranosti vlečejo še naprej. V Kulturnem centru smo pripravljeni na vse rešitve. Predvsem bo verjetno največ odvisno od tega, kako bo država v bodoče opredelila način financiranja. Če bo velik del financiranja prepustila občinam, bodo le-te "redile" toliko kulturnikov, kot menijo, da jih zmorejo. Menim, da sama sprememba lokalne samouprave ne bi smela pretirano vplivati na kulturne dejavnosti, ki trenutno obstajajo, saj so večinoma zastavljene "dolinsko", ker konec koncev je Šaleška dolina geografsko, socialno in kulturno dokaj celovit prostor, ki ga tudi administrativna delitev ne more razbiti. Seveda pa ni nemogoče, da se z razvojem novih lokalnih enot ne bo pokazala potreba po močnejših in samostojnih kulturnih dejavnostih v novih dveh občinah. V Kulturnem centru bomo podprli vsako takšno pobudo, katere končni cilj bo izboljšanje kulturne ponudbe in ne zgolj lokalno samoljubje.

Stropnik: Bo držalo, da sedaj ni čas kulture, temveč je čas politike? Gre torej za kulturno stagnacijo in še večjo zmanjšanje vrednosti kulturnega deleža? Ali pa se morda motim: Kulturna pogača bo odslej debelo nadevana z orehi in rozinami, a kdo pravzaprav sploh še je potico? Subkultura že ne. Sicer pa je to bolj vprašanje kulinarike in manj kulture.

Vrbič: V osamosvojitveni vročici smo kulturo kovali med zvezde, češ Slovenci smo preživeli zaradi svoje kulture. Tej kulturi naj bi se zato v samostojni Sloveniji cedila med in mleko. Morda se res, a skozi Velenje te reke še niso pritekale. Morda so le občinski izviri malce višji, a to ni zasluga samostojnosti, temveč zasluga razumnih ljudi, ki jim je nekaj do kulture in hkrati predstavljajo oblast. Trenutne sistemske rešitve na pogačo, rozine in orehe ne kažejo. Kot da bi se oblast bala, da bi kulturniki vsi po vrsti zboleli za sladkorno boleznijo ...

Stropnik: Znano je, da ste v času Vašega ravnateljstva podprli številne kulturne akcije, tako subkulturnega kot ljudsko-folklornega interesa. Si lahko mladi umetniki na tem naslovu kakšno pomoč obetajo tudi v bodoče?

Vrbič: Tukaj v bistvu prihaja do paradoksa. Kulturni center je kronično brez denarja, veliko časa porabimo za prosjačenje dodatnih sredstev in uslug, potem pa se na naših vratih pojavljajo še ljudje, ki so v enaki stiski ... Kadar gre za strokovno pomoč, nasvete, uporabo naših prostorov, opreme ... takrat je nekoliko lažje. Težje pa je z denarjem, čeprav včasih le stisnemo zobe in skušamo pomagati. To so dejanja, ki ljudem pomagajo pri njihovem ukvarjanju s kulturo. Večinoma so ta dejanja drobna, a če drugega ne, dajejo ljudem občutek, da njihovo delo vsaj nekdo ceni, da zaupa vanje. Utopično je pričakovati, da bomo lahko vsa razmerja v kulturi uredili sistemsko, zato bo takšnega zbiranja najrazličnejše pomoči vedno veliko. Moja in naša vrata so odprta neglede na spol, barvo kože in versko ter politično pripadnost pomoči potrebnih in pričakujočih ...

Stropnik: Prvi ste se oglasili v kasneje burno razpravo proti gradnji cerkve na podgoriški ledini. Kaj menite o tem sedaj, ko je za gradnjo cerkve menda že odločeno? Razumete cerkev kot sakralni objekt, ki ne gre v kontekst kulturnih pridobitev za velenjsko občino ali kako drugače?

Vrbič: Ravno na tem primeru se vidi, da so prišli na nek način nori časi, saj ljudje enostavno ne znamo prisluhniti drug drugemu; ne znamo se čitati, v besedah sogovornikov iščemo samo argumente za svoja vnaprejšnja (politična) prepričanja. Ne vem, kje so tisti, ki so me napadali (tudi v pisemcu ozmerjali s svinjo), prebrali, da nasprotujem gradnji cerkve v Velenju. Tega nisem niti napisal niti izjavil, nikoli in nikjer! Ponavljam pa še enkrat: osebno se mi zdi travnik, kjer naj bi gradili cerkev, predragocen za pozidavo. Velenje (še posebej Kardeljev trg) potrebuje ta travnik za svoja zelena pljuča, za rekreacijo, in to za vse ljudi - neglede na starost, spol, versko prepričanje. Verjetno o tem lahko presojam bolje kot marsikdo iz drugega dela občine ali Velenja, saj ob tem travniku živim že petintrideset let. Prepričan sem, da lahko za cerkev najdemo prav tako atraktivno lokacijo streljaj ali dva od predvidene. Verniki imajo pravico postaviti cerkev, to je nesporno, a pri določitvi

lokacije se pač morajo držati pravil igre in ne samozadostno postavljati državo pred izvršeno dejstvo, v podrejen položaj ... Zaradi dveh stvari sem se torej oglasil: zaradi skrbi za prostor in zaradi upora razkazovanju mišic cerkve. Oglasil pa sem se izključno kot občan, saj so to moja osebna stališča in ne stališča Kulturnega centra. Sem pač slučajno ravnatelj kulturne ustanove in to z gradnjo nove cerkve nima prav nobene zveze. Seveda nekateri to razumejo drugače in namigujejo, da s takšnimi proticerkvenimi stališči ne morem opravljati funkcije ravnatelja Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje. - Kot ravnatelj Kulturnega centra se nove cerkve lahko le veselim, saj bo s tem dano še eno primerno okolje za kulturne dogodke (Kulturni center je s koncerti kar reden gost po šaleških cerkvah), pa tudi sicer je cerkev sama po sebi reprezentančen objekt, in če bo arhitekt uspešen, lahko veliko pripomore h kakovosti velenjskega prostora.

Stropnik: Kulturni center Ivana Napotnika je bil v letu 1994 javno predlagan za najvišje občinsko priznanje (Zlati grb občine Velenje). Čemu gre pripisati zamero, da se je dodelitev tega priznanja prizadevnim kulturnim delavcem molče izjalovila?

Vrbič: Večini ljudi godi, če drugi opazijo in cenijo njihovo delo. Čeprav lahko imamo o tovrstnih priznanjih svoje mnenje, so vendarle potrditev nekih prizadevanj. Res je župan ob zaključku simpozija o dr. Karlu Verstovšku javno povedal, da nas bo letos predlagal za najvišje občinsko priznanje in res je, da kasneje tega predloga nismo nikjer zasledili. Kolikor vem, je župan spregledal, da je bil v času omenjenega simpozija razpis za občinska priznanja v letu 1994 že zaključen. Vsekakor menim, da ni šlo za zamero do mojega kritičnega pisanja o županu v zvezi z gradnjo nove cerkve.

Stropnik: Sodelujete pri turistični promociji mesta Velenje. Kaj so Vaša prioriteta prizadevanja v tej smeri?

Vrbič: Kulturni center ima v posesti kar nekaj atraktivnih turističnih točk, od muzeja do Kavčnikove domačije, in vrsto kulturnih prireditev. Zato je naše sodelovanje pri turistični promociji Velenja nujno. Nasploh mislim, da ima Velenje toliko ponuditi turistom, da smo v Sloveniji po krivici anonimni. Res je, da je okolje v dobršni meri uničeno, a, kot vse kaže, prihodnost vendarle še zdaleč ni tako črna. Zato moramo tudi pri razvoju našega turizma in promociji Velenja gledati predvsem

naprej. Menim, da bi morali skrb za razvoj turizma profesionalizirati ter čimprej oblikovati močno turistično agencijo, ki bo predvsem vodila turiste v Velenje, ne samo Velenjčanov v Španijo ipd. Kulturniki bomo za naše turistične privlačnosti skrbeli, sodelovali pri turistični promociji Velenja, za opravljanje turistične agencijske dejavnosti pa nismo niti usposobljeni niti nimamo kadrov niti to ne sodi med naše obveznosti, ki bi jih zahtevali financirji.

Stropnik: Znano vam je pojavljajoče se turistično geslo Velenje - mesto priložnosti. Menite, da je Velenje mesto priložnosti tudi za umetnika oziroma drugače: ali naše mesto umetniku lahko nudi osnovno eksistenco, prodor in uveljavitev?

Vrbič: VELENJE - MESTO PRILOŽNOSTI je sicer predvsem turistično geslo, a kot avtor sem prepričan v njegovo resničnost. Velenje dobro poznam in vem, da v primerjavi z večino slovenskih mest ponuja prebivalcem in obiskovalcem več priložnosti na raznoraznih področjih - od kulture do gospodarstva. Menim, da tudi za umetniško ustvarjanje so pogoji, vendar, preživljati se v Velenju izključno z umetniškim ustvarjanjem, to verjetno ne gre. Prostor Šaleške doline je za to občutno premajhen. Verjetno je tudi Slovenija premajhna za spodobno preživljanje (npr. pesniku pri najvišji nakladi 600 izvodov pesniške zbirke). Pomembno je uspeti. Za to pa so navadno premalo le dobri delovni pogoji in talent. Enostavno moraš biti zraven, in če si ves čas v Velenju, skoraj zanesljivo ne boš uspel. Zakulisje, ki odloča, je v Ljubljani. V Ljubljani je večina založb. V Ljubljani sta nacionalna radio in televizija. V Ljubljani so močne galerije. V Ljubljani so krogi, ki se zlepa ne razprejo.